

Publicerad 1 nov 2007 11:41

"En gravplats ska ha något att berätta"

Bildhuggaren Stina Sandberg vill släppa in färgerna och glädjen på kyrkogårdarna. "Det måste också få vara ljust och roligt att minnas de döda, och varje människa bär en historia - låt gravvården berätta."

Sorgen kan kännas ödslig i novembermörkret. Begravda vänner och anhöriga förlorar långsamt konturerna och sjunker in i glömskan.

- Människors berättelser går i graven under tunga och intetsägande gravstenar. När barnen är döda finns det ingen som minns längre, och det är så sorgligt! säger Stina Sandberg.

HON BOR I ETT TORP vid järnvägen utanför Vänge i Uppland. När hon står i sin verkstad hör hon tågen skramla förbi, men hon tänker inte på det.

Som bildhuggare är hon tydligt inspirerad av det gamla bondesamhällets ornamenterade bruksföremål och landsortskyrkornas skulpturer och väggmålningar - men också av välkända konstnärer som Frida Kahlo och Pablo Picasso, Lena Cronqvist och Bror Hjorth.

Under senare år har Stina Sandberg inriktat sig på att tillverka uttrycksfulla gravvårdar av gjutjärn och sten - eller av trä. Hon använder långsamvuxet och kådrikt lärkträ från Salatrakten för hållbarhetens skull, och hon målar sina träkorsor med äggoljetempera som hon tillreder av färska hönsägg, rå linolja och jordpigment i röda, gula, bruna och gröna nyanser.

- Färgen blir stenhård, säger hon. Den håller säkert i 20-30 år, och sedan kan man ju renovera korset - eller låta det åldras. Träet kanske spricker lite, och färgerna tunnas ut av väder och vind. Men det är vackert, tycker jag. Tiden går. Allt måste inte vara nytt och perfekt.

EN GRAVVÅRD SKA vara personlig, anser Stina Sandberg. Den ska berätta något viktigt om den döda.

- Jag vill att man både ska få gråta och skratta, för sorgen och glädjen hör ihop. Och det vore fint om man fick veta lite mer om alla de andra som vilar på gravplatsen, om vad de gjorde och tänkte, om tiden när de levde. Då kunde man se dem framför sig, och kanske kunde man lägga till lite i fantasin.

Bildhuggaren Stina Sandberg gör personliga gravvårdar.

"Det är så jag minns honom, att han satt vid köksbordet och lyssnade på radion", säger Stina Sandberg om träkorset hon gjort till minne av sin far.

Det var när hon såg bilder från Den lyckliga kyrkogården i byn Sapanta i provinsen Maramures i norra Rumänien som allt föll på plats. Plötsligt visste hon vad hon skulle göra.

Hundratals träkors trängs där på gravplatsen i Sapanta, fint skurna och målade i kontinentalt kraftfulla kulörer. De flesta är gjorda av bildhuggaren Stan Ion Patras, och han ligger själv begravd under ett av dem.

Innan han dog skar han in ett porträtt av sig själv iförd vit hatt och broderad väst och målade följande text på korset:

"Sedan jag var en liten pojke är mitt namn Stan Ion Patras. Lyssna på mig kära människor. Vad jag har att säga är inga lögner. Under hela mitt liv gjorde jag ingen illa, och jag hjälpte alla. Ahhh, min stackars värld, jag har haft ett tufft liv."

STINA SANDBERG har gjort ett liknande träkors till minne av sin älskade pappa som gick bort för några år sedan. Men hennes stil är mer lantligt robust, och färgerna leder tanken till faluröda gårdar i nordiska skogar och jordbrukslandskap.

Hon har huggit ut hans porträtt och avbildat honom som en stillsam tänkare med slutna ögon. Han sitter i vit skjorta och lyssnar på radio med huvudet lutat mot handen.

- Det är så jag minns honom, berättar hon. Han satt ofta vid köksbordet och hörde på nyheterna eller sporten eller radioteatern. Och transistorradiation var alltid med när vi åkte båt ut till klipporna utanför sommarstugan i Öregrund. Det gällde att vara ute i tid. Klockan nio varje morgon var vi på plats, och sommarlovsföljetongen ekade över viken

Under porträttet finns hennes beskrivning av pappan:

"Jag hade inte stora anspråk på livet. Jag tog det som det kom till mig. Andra styrde. Jag tog inte stor plats. Men på dansgolvet var jag en Casanova "

EN KÄR VÄN och granne har också hedrats med ett träkors. Stina Sandberg har huggit ut henne i helfigur och beskrivit henne med följande inskription:

"Åhh, vad jag har haft roligt i alla dessa möten med människor. Jag gjorde mycket för hembygden, värnade om traditioner. Min bräckliga hälsa till trots var jag entusiast. Dog plötsligt 71 år ung, sörjd och saknad av många."

Gert Svensson, gert.svensson@dn.se